

CATALANA

REVISTA SETMANAL

Any I

Barcelona 13 Octubre 1918

Núm. 28

LO CONTRAPAS

(DELS MEUS RECORTS)

HA corregut molt depressa'l temps, des de que vaig arribar per primera vegada a Barcelona, camí de l'Universitat. Recordo, com si fos ara, que'ls menestrals de la ciutat feyen motiu de sa constant ironia la manera de parlar de la gent empordanesa, tan característica, tan distinta de la genuïna-ment barcelonina, ab ses *e* y ses *o* tan clares, obertes y rodones.

Solien dirme en cases particulars, en les botigues y en los cafès: «Vostè es de la terra que del *Sol* ne diuen *sul*, del *pont*, *punt*, y ballen el *Tirabou*.» Confesso que'm feya riure aqueix modo de ridiculisar la fonètica de la meva terra. Era jo, que trobava infantil la pretensió de fernos dir *sul* y *punt* no sent veritat, y d'assegurar que ballavem lo *Tirabou*, quan en la meva terra ningú sab què es semblant ballada.

Nosaltres balllèm lo Contrapàs y la Sardana, en les places dels pobles empordanesos, los dies de la Festa Major. Y prou s'hi quedarien ab un pam de boca oberta, si vegessin les alegres ballades de la nostra terra y'l vistós concert de pagesia y menestrals que celebren la festa.

No m'escoltaven seriosament, no'm comprenien, y tant se'ls en donava.

* * *

La Festa Major, la diada més senyalada del poble! Quin pler me fa la recordança d'aquells primers anys de la meva infantesa! La vigília n'era moguda y neguitosa, per la feynada que l'arreglo de la casa y de la cuyna portava a totes les dones. Per tots los recons de les cases hi passaven les escombres y'ls espolsadors, tot brillava de netedat, tot restava dispost per rebre'ls parents, los amichs, les visites dels forasters.

Nosaltres, los jovenets del poble, de bon matí procuravem la roba de les festes, preparats per l'arribada de la cobla. Entre vuyt y nou començava la passada per los carrers principals tocant los músichs ayrosa sardana. La bandera del Sant y los Pabordes donaven caràcter a la passada, qual objecte consistia en l'anunci de la festa y en l'invitació a tots los vehins a contribuir als gastos de les funcions propies de la diada.

En la meua vila hi hà una Mare de Deu dita Mare de Deu de les Dònes, de la que són Pabordesses una casada y una soltera, l'una pagesa, l'altra menestrala, abdues vistoses, ab la guapesa sanitosa torrada pel Sol, alegres, ben vestides, ab tota la gracia senzilla de la dòna dels camps per ferse simpàtica y sapiguer treure, en les hores de la passada y del llevant de tauja, de les butxaques del poble y de les dels forasters bon nombre de pessetes per la seva Mare de Deu.

A les dèu en punt començava l'Ofici, que celebrava'l Rector, assistit de dèu companys de les parroquies vehines, ab tota la solemnitat que l'Esglesia posa en ses grans festivitats. Després de la missa, la cobla tocava un parell de sardanes, les quals acabades, retornava tothom a casa seva en espera del succulent dinar. Casi no'n dèu restar memoria d'aquells guisats clàssichs empordanesos fets ab agre-dolç, lo sustanciós *relleno* de peres y de pomes, lo rostit al ast, de quals capons cuydava una mà sapient, que no's cansava de cobrirlos de llart y foch, fins a dexarlos perfectament daurats.

* * *

Ara ve lo bo, senyor Rector; les balles a la plaça, lo contrapàs y les sardanes. ¡Quín quadro més hermós componia la gent d'aquell temps, quan se reunia a la plaça del poble, en tarda de festa major, que solia caure en los dies llarchs y assoleyats del istiu! Sortien de l'Esglesia, de la funció de *Vespres*, després d'acabada la magna processó, els primats del poble y aquelles dònes tan xamoses, plegant les blanques caputxes, adorno del cap, sense'l qual ni una sola d'elles entrava en lo temple.

La plaça s'anava omplint de vehins y forasters, quals animades converses eren palesa manifestació de la comuna alegria. Lo jovent de noys y noyes feya també ruydosa entrada a la plaça, portanthi tot l'atractiu de l'etat ditxosa qu'ab més

vehemencia sab gaudir los jorns més florits de sa vida. Avuy no n'hi hà idea d'aquell espectacle típich d'ara fa sexanta anys. Avuy la brusa, l'americana y la gorra han igualat totes les vestidures y tots los estaments socials, qu'en grupus d'un sol color, més ò menys gris, componen una sola taca sense cap atracció. Llavors donava pler l'arribada de la pagesa acomodada, vestida a la moda del séu braç: mocador de gassa blanca, brodada, li adornava'l cap, quan no's cobria ab un ret de seda vermella; sobre'l gipó de vellut ò de satí de seda negra, un mocador de seda rosa, groch ò vert, segons lo color de les falde, queya sobre l'espatlla, tapant lo pit; dexant ben franch lo bust de la matrona, de quals orelles penjaven llargues arrecades d'or y diamants. La faldilla solia ésser d'aquella seda tornassol, seda de debò, de qual durada'n gaudien varies generacions. Los braços de la matrona des del colze estaven adornats per mangots de seda negra, aguantat per una sibella de plata. La falda, pas mólt curta, dexava veure des del fi de la cama, tot lo peu ben calçat ab sabates de vellut ò satí de seda adornades ab sibelles de plata de verdadera elegancia. De la cintura penjava'l devantal de color, a gust de la mestressa pagesa, que riallera y garbosa saludava a parents y amichs que la miraven enlluernats.

Los fadrins y les fadrines tenien lo séu lloch en la plaça, lo més vistós y lo més ensoleyat. Y era de veure entre l'estol de la fadrinalla, lo voleyar dels mocadors y dels devantals de vius colors que'l brillant sol de la terra empordanesa's recreava posanthi variades vibracions d'esclatant lluhentor. ¡Oh, quín quadro marvellós lo de la plaça del poble la tarda de la festa major! Goya y Fortuny, ab sa riquesa de colors, no han superat may aquella nota atrayent, enlluernadora, d'un art que sols la naturalesa'n posseheix lo secret.

A pàs peresós y ayre de fadiga anaven venint los músichs, qual cobla's situava dalt d'una carreta que servia de catafalch. Les cobles d'En Massaró, d'En Pep y dels Nardos eren les de renom en aquells temps de les clàssiques ballades. D'En Massaró se'n vantaven l'habilitat dels floviolayres, d'En Pep l'incomparable tenora, jamay per ningú igualada, dels Nardos lo bon desig de complaure la clientela.

Y ja'ls Pabordes disposaven lo primer contrapàs corresponent a les Autoritats. Lo contrapàs té cap y cua, es ball de distinció y de categoríes, que cad'any, en la matexa diada, re-

cordava a tots los vehins qu'entre ells hi havia un primer, l'Autoritat, y varis distingits, los lletrats y'ls hisendats de la població. Hi havia classes llavors, que venia la Sardana després del Contrapàs, y en la Sardana se tocaven totes les mans, formant lo círcol vivent en lo qual tots eren amichs y germans. Solien tocar tres contrapassos, seguits de sardanes curtes, després de les que venien les llargues, les de debò, les de lluhiment per los balladors.

Eren de sentir y eren de veure quan tocava la cobla d'En Pep de Figueras. Era de sentir aquella tenora que cantava dolça, clara, vibrant, dominada sempre per la maestría d'aquell músich que modulava'ls ayres de la terra sempre fidel a les regles del art y del bon gust. Ni l'alè de cap veu humana's sentia en la plaça, mentres En Pep encisava a la concurrència ab ses melodies celestials. Y era de vèureles ballar les sardanes quan s'hi havien donat hora'ls fadrins de la colla del Apotecari de Sant Pere Pescador. Renoy y quin garbo per puntejarles y encertarles! Ells sols componien la sardana, situantla al bell mig de la més gran de tota la plaça. Tots los balcons y finestres estaven plens d'espectadors, embabiecats per lo cant de la tenora y per lo treball verament artístich d'aquells balladors. L'ànima d'aquells joves vibrava al compàs dels cants de la cobla. Les figures esbeltes dels dançayres, vestits tots ab elegancia, se movien cadenciosament acusant lo ritme clàssich del nostre ball nadiu, fent ab gestos d'acompassada fruició verdares filigranes, que may desdeyen de la serietat y de la devoció ab que'l poble nostre balla les sardanes.

No sé si'l Contrapàs y la Sardana són expressió de sentiments bèlichs y religiosos ò de costums de races de l'antigor. Però sí que sé qu'en instants com los qu'he referit, la plaça oferia un aspecte de solemnitat tan impresionanta que semblava haver reunit lo voler de tots en un sol voler per fer y expressar quelcom de mólt gran y transcendent.

* * *

Per veure tot axò y recrearshi, deyen que'l Mestre d'un lloch del Pirinèu s'axecava dematinet lo jorn de la festa major, sortint al carrer vestit ab lo millor de la seva roba. Arribaven los forasters y'l saludaven: «Senyor Mestre, tan dematí y ja tan mudat». «Sí senyors, d'aquest modo ja estich preparat fins per l'hora del sarau». Y casi tots los senyors mestres

de les viles del Empordà matinejaven y sortien mudats, lluhint les roges barretines, llargues los homes de certa edat, curtes y elegantment plegades sobre'l front l'alegra fadrinalla. Rès de bruses ni gorres; lo gech curt de la terra, sota'l que sortia la faxa vernella, y les calces de vellut ò de bon panyo, segons lo braç de cadascú.

Llavors les sardanes no passaven del riu Tordera. Per axò ne feyen burla aquells barcelonins que del *sul* ne deyen *Sol*, del *punt*, *Pont*, y'ns feyen ballar lo *Tirabou*. Alabat sia Deu, dirien la gent d'aquell temps, si poguessin veure l'entusiasme d'ara per les sardanes. Algunes, per sabies y complicades, no les entendrien; eren els més franchs, més sincers en l'expressió dels sentiments pregons de l'ànima. De totes maneres sentirien la joia d'haver triomfat, sapiguent qu'es avuy la sardana'l ball *nacional* de Catalunya.

¿Quí sab si'l Contrapàs fou un cant de guerra en los temps antichs del Empordà? Tinch idea de que'ls vells dels dies de la meua infantesa'l cantaven, aplicantshi una lletra qual sentit no recordo. Lo començament musical del Contrapàs es ardit, a modo de crida d'una gentada disposta al moviment. ¿Quí sab si'l Contrapàs fou l'himne de guerra dels remenses, revoltats contra'ls mals usos dels senyors feudals?

EUSEBI COROMINAS.

IDEAL

*Me plau un cor sense fel.
Uns ulls hont s'hi aboqui'l cel.
Una boca enriellada.
Un contorn esculptural
com de verge migeval,
y un dolç parlar com de fada.*

*Me plau un front reflexiu.
En cada galtona un niu...
En cada niu una rosa...
El gest pausat y concís...
Un repòs de Paradís....
Y una ànima ben hermosa.*

EVELI DORIA.

UN CANT MONTSERRATÍ D'EN MARAGALL

A estones perdudes, que no'n tinch gayres, me plau repassar los plechs de cartes y ferhi tria ò espurgada, guardant sols les que poden tenir interès, sobre tot per lo que toca al moviment catalanista. L'altre dia, escorcollant lo paquet del any 1894, n'hi trobí dues del estimat Maragall, y com en la primera hi van les estrofes d'un cant montserratí que jo crech no sols inèdit, sinó del tot desconegut, m'ha semblat que aniria bé publicarlo en la revista CATALANA; y suposant que s'es perduda la solfa composta per En Giró, ja difunt, tal vegada algun dels nostres compositors s'inspirarà en los versos del gran poeta, sense posarhi'l *respost* tret d'una poesia meua que certament no hi fa cap falta.

JAUME COLLELL, PBRE.

ESTIMAT MESTRE: Potser es molt atreviment axò d'escriureli de dret a dret sense més títol que la bondat ab que vostè va parlarme aquella nit al Saló de Cent. Però no trobo altra manera de ferli saber lo que convé que vostè sàpiga y m'han encarregat a mi de dirli. Li demano, donchs, indulgencia.

El músich-compositor català Manel Giró, va demanarme temps passat si jo li volia fer lletra per un Coro popular que fos, per exemple, un himne a Montserrat. Com que lo poch que jo faig en poesia sol ésser sempre fill d'una impressió de realitat, y feya molt temps que no havia rebut cap impressió de Montserrat ni de res semblant, de bona gana hauria declinat compromís si no s'hagués tractat d'En Giró a qui coneix y estimo des de fa molts anys. Vaig ferli, donchs, tres estrofetes, vaig donàrleshi, y ell (es clar) va dir que li anaven bé, encara que li semblava que l'himne tot plegat restava un xich curt: que treballaria la música, y al tornar d'Olot ahont se n'anava, me diria si s'hi hauria d'afegir alguna cosa.

Ha tornat d'Olot y'm diu qu'en una crítica qu'En Miquel y Badia féu en lo *Diari* del llibre de vostè, trobà reproduhida una esparsa que li escaygué com anell al dit per afegir a la meua lletra y completar l'himne en la extensió qu'ell desitjava. Va dirme si axò a vostè li vindria bé y si m'hi venia a mi.

En quant a mi, grans mercès d'anar ab tan bona companyia. En quant a vostè, jo no sé fins a quin punt la combina-

ció puga agradarli. La esparsa de vostè, valentíssima y plena de poesia, no la tinch ara a la vista; sols recordo que comença:

Alça'l cap, Catalunya estimada...

y acaba

Qu'una terra ab sanch d'héroes regada
no pot ésser esclava jamay.

Es la qu'En Giró vol fer anar a continuació de la lletra
meva que diu:

Montserrat, Montserrat,
montanya santa — dels catalans.

A tu venim — glatint d'anhel
a tes altures — per gosahi
el gran espay,
la llum del cel.

Montserrat, Montserrat,
montanya santa — dels catalans.

Entre'ls teus turons
hi hà una Verge Negra,
quan la fosca neix
quan les boyres vénen
s'alça un mistich cant
de dins les tenebres,
cauen els fidels
de genolls en terra.

Montserrat, Montserrat,
montanya santa — dels catalans.

May que de la patria nostra
ens poguessim oblidar
cent turons hi hà en tes altures
per poderla contemplar
qu'amorosa'ns obre'ls braços
des dels Pirenèus al mar.

Montserrat, Montserrat,
montanya santa — dels catalans.

Ja ho veu. Sense modestia: són versos d'encàrrech y rès
més.

Segona part. — En Giró desitja que'l seu coro sia cantat y conegut no sols a Catalunya, sinó en punts de la Espanya castellana que tenen societats corals. A n'aquest fi y efecte voldria que jo, ò un altre, traduhessin la lletra de vostè y meva al castellà, fentne un himne patriòtic general que's pogués posar en boques no exclusivament catalanes: variant per lo tant alguna paraula com *Catalunya*, *catalans*, etc., y substituintla per *patria*, etc., arreglantho de modo que no's perdés l'actual ritme.

Tercera part. — També s'ha ocorregut a n'En Giró, qu'ab motiu de les festes qu'ara's celebraran a Tarragona quan lo Congrès Catòlic, podria ferse adoptar l'himne a la comissió organitzadora, per ferlo entrar en alguna d'aquelles solemnitats, com a composició religiosa y patriòtica qu'es a la vegada. Y sabent que vostè pendrà part en dit Congrès, diu si podria fer alguna cosa per que s'adoptés la idea.

Ara bé: ¿què n'hi sembla a vostè d'aquestes tres coses y de cada una d'elles: l'afegiment, la traducció, y la execució? Li prego que m'ho digui ab tota franquesa y llibertat, que de tots modos li haig de quedar agraït y content de que's digni contestarme. Prou curt vaig ser de no aconsellar de primer moment a n'En Giró que busqués una poesia sencera de vostè y, demanantli permís, la posés en música: que millor li hauria anat a vostè, a n'ell, a la música, a la poesia, y fins a mi qu'ara no'm veuria en aquests entrebanchs en els que sóch completament novell. ¡Deu nos en guart d'un ja està fet! Ab molt gust retiraria ara la meua lletra per qu'En Giró treballés sobre altra de vostè del tot, si no estés feta ja la música y En Giró no pogués atribuhirho a una susceptibilitat ridícula y que tractantse de cosa de vostè fins seria en mi un pecat.

Vulgui, donchs, treurem d'angunies, estimat mestre, y diguim clar y català com vostè sab ferho, què'n pensa de tot axò.

Dissimúli que jo, sense volguer per xò, l'hagi ficat per curtedat y inexperiencia en semblant samaniat y màni a son afectíssim dexeble y voldria poguer dir amich

JOAN MARAGALL.

Barcelona, 26 Setembre 1894.

LA NOYA DEL MOLÍ

AL peu del torrentot que les aygues del Montseny han obert per arribar a la plana, s'axeca'l vell molí destartalat y gran com una iglesia abandonada. Té per la part de solixent tres fexes llargarudes de regadiu y un camp sobre la costa.

Dessota del molí, cap a la plana, són boscos tot, espessos y nuats, que sols desclouen un camí estret que'ls atravesa, y els xaragalls que de tots els indrets van al torrent per durhi la miseria de llurs aygues.

Venint de la parroquia, qu'enllà de la pendent s'axeca sobre un puig com esguardant la serralada, mena al molí un mal viarany qu'a cada pluja cal refer; devalla d'entre les poques cases qu'enronden l'iglesia fins a trobarse ab el torrent y com fentli de marge va seguint al seu costat per arribar al indret del molí. Allà fineix, donant entrada a una palanca rústega y estreta, mes feta a prova dels estufs que tot sovint deü aguantar. A l'altra banda hi hà'l molí, donant a la torrentera per un porxo gran hont carrega la palanca. Es el primer pis de la casa, que té sortida axís, per sobre la corrent y per l'escala que du a les moles y al graner, qu'ocupen tota la planta baxa hont s'entra per l'altra banda del torrent.

La maciça resclosa ve sota la palanca desnivellant la suau devallada de les aygues per ferhi un estany llarch y ample que les reté y d'ella s'axeca l'arbre rovellat que mana al cadiral. El galze que fan el porxo y la palanca serva la roda de govern, y allà la noya del molí s'estava aquella tarda.

De pit sobre la barana, molsuda y desgarbada com es, mostrava al sol l'escot y'ls braços nusos, atenta a la veu del seu pare que's sentia casa endins.

— Obre... òbre més..., ¡prou! ¡Còlla! —

La moça governava la roda del cadiral y obria a l'aygua quieta la porta del molí. S'entenía'l seu caure sobre la roda de caxons pesada y sornaguera que sols movia una embranzida forta.

— ¡Ara!... ¡Còlla més! —

La remor se feya més igual, seguida, com revelant qu'obedia la vella maquinaria cedía a treballar.

— ¡Pòsa una falca y déxaho! —

La moça del molí va redressarse y ayrosament va relligarse al cap uns cabells negres que li penjaven sobre'l front. Era ben feta, d'ulls vius y negres, mostrant tot'ella l'empenta de uns vint anys ben sans de còs y d'esperit.

— Pare, me'n vaig. Vaig a la vila.

— Tórna dejorn, que no hi hà gayre lluna, sents? —

Les moles començaven un rau rau que s'afogava ab l'es-
tridència de l'aygua tot saltant. L'ample estany, com movent-
se, formava uns cercles grossos, que s'atançaven ballant y em-
petitintse cap a la comporta del cadiral, hont rebullien fres-
soses les aygues ans d'abocarse en la negror que les xu-
clava.

La moça, ab una cofa sota'l braç, passà cap al camí lleu-
gera y cimbrejanta. Caminava a bon pas cap a la vila, quan
va toparse ab l'amo de Bojons.

— Roser, vas prou depressa.

— Oydà, Rafel, la tarda es curta y'm cal anar a vila.

— ¿Té molta, avuy, ton pare?

— L'ha començada ara mateix. Si vols, ja de tornada du-
ràs farina d'aquest blat, — y li signava un sach que'n duya a
les espatlles.

— Poch me convé tan prest, Roser; ja sabs que'n tinch per
darne y tot a qui jo'n volgués dar y volgués pèndren. —

Centellejaven sos ulls menuts d'una vivor extranya, y d'un
esguart de vici copçaven tota l'ufanor de la minyona.

— ¡Ditxós de tu!

— Y de tu, si acàs volguesses. No m'ho conexas prou que
sóch tot jo per tu. —

La noya del molí sentí com altres voltes qu'en el séu no
saber queyen ben malament els mots del rich Bojons, y re-
pulsivament va separarsen seguint ab pressa'l caminal.

— ¡Ay, mare! Casat y emmaynatat, ¿qu'en vols de mi? —

De cara a la minyona que fugía, l'herèu va saccejar d'un
cop d'espatlles el sach que hi duya:

— Mala guinèu, ò valdré poch ò sortiré ab la meva. —

Y reprenent la caminada va dirigir-se al molí. Quan va ar-
ribarhi, el moliner estava en plena feyna. Saltava dintre'ls
sachs oberts sota la gola de sortida l'hermós blancall exit d'en-
tre les pedres de la mola que poch a poch rodaven grinyolant.
En altre compartiment l'aygua saltava donant vida al molí y
encastellats a vora les parets els sachs de blat esperaven que
d'un a un fossen buydats.

— La molta es grossa, — va dir En Rafel al moliner.

— ¡Cà! Si rès me falla, tot llest a mitja nit. —

Bona nova era aquella pel luxuriós, puix enfeynat el pare,

la minyona seria tota sola en el camí; l'ocasió l'ajudava y poch calia dextarla que passés.

Romancejà mirant com treballava'l moliner fins que va entrar la fosca, y quan sortí pel porxo ja feya més claror que'l jorn un tall de lluna nova que s'ovirava sobre les serres de ponent.

— La trobaré a mitjant camí, — va dirse mentres passava la palanca, mes no comptava que la minyona, esporuguida de la troballa qu'al anar tingué, en la vinguda s'apressava.

Totjust havia fet els primers passos pel camí, quan van sobtarlo'ls de la noya qu'anava cap a n'ell servant ab els dos braços un farcellet que duya sobre'l cap. En la poca claror de aquell moment va veurela esvelta y ben plantada com augmentantli encara aquella febre que tenia.

— Oy, t'has entretengut, Rafel, vegent la molta! —

La seva veu tremolava com avinguentse a les confidencies que n'esperava treure. La remor del molí li apagaria'ls crits, la fosca l'encoratjava y ella era allà bonica com de sempre la sabia.

-- Roser, ja ho sabs que jo vull parlar ab tu ben llargament; repòsa, que'ns ve prou bé aquest'hora.

— Ab mi, Rafel, ja ho tens tot prou parlat. Déxam camí, que porto pressa.

— No't dexaré camí que no m'escoltis. —

La minyona sentia ab tota la basarda qu'aquell felí se li venia a sobre.

— Déxam passar.

— Nó. —

Pantejant y ardida, d'una empenta va esllavissarse pel seu costat. Fregà'l seu còs, sentint sobre la cara una alenada càlida y febrosa.

— ¡Ja som passat! ¡Au, al dimoni! —

Mes En Bojons tenia de les robes a la noya, que ja guanyada la palanca volia atravessarla bo y corrint.

— M'escoltaràs si vols y si no vols!

— ¡Dolent, dolent, déxam estar! —

La noya del molí forcejava per deslligar sos braços d'entre les mans d'En Rafel. Ell, enfebrós al contacte de les molles carns de la minyona, s'envalentia més, y d'una grapada volgué arribarli al pit, que li onejava bojament. En la basarda de la lluyta, sentí la noya oprimírseli ab un dolor com de ganivetada.

— ¡Dolent, dolent! —

Ell era al ras del camí, y ella enfilada sobre un grahó menut que feya la palanca. Aquella pressió que sentia l'esbojarrava y defallia.

— ¡Nó! ¡No m'atuhiràs! —

Revoltantse d'un supréu esforç, ondulà son còs enrera y agressiva embestí al amo de Bojons, clavantli una coça al pit.

De cop, va sentirse lliure y entre les ombres vegé'l còs de En Rafel tambalejar y caure al estany. Sobre les remors del molí va entendres la de les aygues que'l rebien, y'ls séus esquitxos varen rebotre a la cara de la noya.

Com revenintse, creuà la palanca d'una embranzida, mes se trobava en la gola un nuch que li privava'l respirar y al devallar l'escala per arribar a les moles, caygué seguda, sense conexements, després de cridar: — ¡Pare, pare! —

Va sentir-la'l moliner, sobtat de l'esgarripança d'aquells crits y ananthi d'una gambada, la recullí a bell braçat y la portà sobre unes saques buydes que tenia a la vora de les moles.

Esmaperdut el bon home d'aquell extrany adveniment, va reconèxer, com sapigué, a sa filla, li afluxà les robes y volgué retornarla humitejantli'ls polsos. Prenguent el llum de bech que penjava d'una perxa, passà al compartiment hont sobre la roda de caxons anava cayent l'aygua per recullirne un xich, y al entrarhi quedà corglaçat de lo que li vingué a la vista.

De la comporta que dava pás a l'aygua penjava'l còs d'En Rafel. Enganxat d'un peu als ferros del cadiral, balancejava de cap pervall en mig del doll fressós que feya anar el molí, y'l cap, torçat sobre del pit, anava rebotint en els grahons de la rodassa tenyint de sanch la fusta y colorant les aygues.

El moliner vegé, com al passar d'un llamp, tota la feta, tornà vora sa filla, y'l mateix qu'ab lleugeresa movia'ls sachs de grà, la prengué a coll y escala amunt la va portar cap a la seva cambra.

Extesa sobre'l llit, la noya tornà en sí, y ab llàgrimes als ulls, tot ho contà a son pare. El moliner plorava ab ella y al acabar li va respondre ab un petó; un petó llarch, confortador, com el que la minyona recordava haver rebut ja feya anys quan va morir la pobra de sa mare.

A baix, entre la fressa del molí, semblava encara sentirse'l colpejar acompassat d'un còs sobre'ls caxons de la rodassa.

MANUEL VILÀ.

A LLOANÇA DE BLANQUERNA

*Fill dels potents, lleals Evast y Aloma,
fruyt benehit de plors y de pregaries.
Foreu nodrit ab pà de bons exemples;
sots del temor y amor de Deu cresquereu
com arbre bo dins un tancat de lliris
sota l'atzur d'un cel extèns, propici,
qu'ab serenors y sol y pluges dolces
creix y a son temps abunda en grans anyades.*

*L'Esperit Sant allà hont vol inspira,
y us inspirà a vós, oh foll Blanquerna,
a viure sol en soletats remotes.
Grans heretats dexau y grans riqueses
malgrat els plors de l'afligida Aloma
y les rahons d'Evast afligitíssim.
Temptacions no poren doblegarvos
que'l foch d'amor teniu en adjutori.*

*Y vengué'l jorn de vostra partida:
plors y sospirs ne foren testimoni
del pietós departiment per sempre...
Besos suprèms damunt el front se us posen;
benediccions rebèu en heretatge;
l'estel d'amor us mostra la sendera,
hont els batzers per vós floriren roses,
hont els aucells l'Amat us evocaven.*

*Y aquí viviu en lloch inhabitable
en gran perill de besties y de feres...;
mes, les virtuts de l'alta Senyoria
ho volten tot d'una murada forta.
Devoció vos arma de coratge,
contrició us visita les entranyes
que de los ulls gran plor ne fa decórrer
pels deshonnors qu'a vostre Amat arriben.*

*(¡Oh, son Amat qui es pensa de sa pensa,
ull de sos ulls y foch de ses flamacs!)*
*Per Ell vestiu ab pobres vestidures,
per Ell menjau herbeys, magres viandes,
y en llit de jonchs preniu curt refrigeri.
Vostres fayçons són totes treballades
ab els torments d'amor, aspres y dolços,
que suportau ab fortaleza invicta.*

*De vostres dits no'n plouen els miracles;
però l'olor de nart de vostra vida,
que val molt més que totes les potencies,
per tots indrets y a tot arrèu s'escampa.
Ja'ls ermitans dels altres ermitatges
ab gran transport de pietat se'n vénen;
vénen a vós, a encendre ses llanternes
al flam ardent qu'en vostre st's congria.*

*En llit de jonchs preniu curt refrigeri;
mes, si'l cós dorm, vostre esperit vigila:
la cel·la humil es tota il·luminada
puix que l'Amat ne gita les tenebres.
Y, al despertar pel cant de les Matines,
des l'estretor de la finestra oberta
veys l'ample cel y totes ses estrelles,
evocació de coses infinites.*

*L'hora es llavors, oh tot absort Blanquerna,
de compartir secretes confidencies...
Camins d'amor s'us baden a la vista,
camins d'amor que fins al Amat duen,
y ahont se'n van en llargues romeries
vostres sospirs, desigs y remembrances,
qu'ab colps suaus d'humilitat ardida
vanli trucant a ses daurades portes.*

*Divinitat, misericordia y gracia,
humanitat y caritat, justícia
ja us han obert a vostres bells captiris.
Virginitat us puja a les alteses
sublims, sublims, ahont l'Amat impera,
mentres el cor ab aleteigs convulsos,
com un colom qui vol exir de gavia,
atupa al pit sobre la terra nua.*

*¡Oh virginal y humil Santa Maria!
Com balsem fresch al fons d'una ferida
siáu pel cor del penitent Blanquerna.
L'abrigarèu ab vostre mantell ample
a ell qui als peus de vostre Fill santíssim
sa voluntat lligada té ab cadenes
y sols retén enteniment, memoria,
per a plorar del món les desventures.*

*Y al jorn postrer, quan al Amat s'unexi
per sempre més s'ànima commoguda
ab vincles forts de caritat eterna,
els àngels bells a grans estoils devallin,
y qu'a les gents de totes encontrades
joy osament son trànsit dolç ne contin.
— Aquell camí, — diràn, — d'encens y gloria
es el camí per hont pujà Blanquerna. —*

BARTOMÈU GUASP GELABERT,
del Seminari de Mallorca.

VISIO DE GENTILESA

*Vora meu ha passat vestida ab gust senzill;
per lo vel del séu rostre s'enderivava'l brill
d'uns ulls tots blaus y bells d'esguart pur com l'espill;*

*y'ls llavis de rosella portaven temptació
de reposarhi un bes perfumat de passió;
dexava rera séu estela d'ilusió.*

*Passà quan la nit bruna devalla lentament
y la ciutat retorna lluminosa y somrient
y per carrers y places pressosa va la gent.*

*Llavors la dama bella endressà'l pàs lleuger
vers el luxós vitratge d'un nomenat joyer
y d'un anell riquíssim restà tot presoner*

*l'esguart color de cel; després volà a ses mans
esculpturals y blanques, de dits acariciants;
per un d'ells somniosa cobejà aquells brillants.*

*Y s'allunyà ab recança ab pàs tot reposat,
sentintse enamorada d'aquell joyell preuat
qu'avar empresonava l'estoig envellutat.*

M.^a DEL CARME MARCÉ

2

(Continuació)

TERCERA PART

En Rovira, l'encarregat del obrador, era casat y tenia un nen de sis anys y una germana de cinquantadós.

La muller d'En Rovira era una dòna primeta, no massa alta y d'un ros de palla casibé albi. Tenia la boca petita y afuada, de peix, les dents grosses y sortides, lo cutis d'un to lletós y ls ulls rebotits, ab parpres rosats, ninetes vermelloses y llargues pestanyes blanques que li esborraven enterament la mirada. Com, a més, carexia de pit y caderes, ella, y ab ella tota sa familia, se feyen l'ilusió de que tenia'l *tipo* senyor y altament distingit.

Era filla d'una merceria de Sant Gervasi. De soltera no havia fet més que despatxar, rera'l taulell y apendre de solfa y piano.

Com era la petita de la casa, sa mare hi estava embabiecada; la riçava, l'empolvava, la guarnia com si fos una nina y no li dexava, com se sol dir, axecar una broça d'en terra; el pare y ls germans, poch menys embabiecats que la mare, li duyen caramelos y ls valsets y polkes que sortien de moda. La afició més remarcable y més marcada d'ella, era posarse collets y punys de randa sobre vestit fosch, per que una vegada un viatjant qu'havia estat a Madrid li va dir que semblava un retrat de Velázquez; y sa mare també trobava que l'afavoria. Gastava, a més, sabates escotades, de xarol, ab taló molt alt y per casa devantalets petits y variats, de fantasía, que li feya sa germana gran.

En la barriada's creya qu'a la merceria tenien diners y que no donarien la Pepita a ningú que no li podés fer portar sombrero. Mes, les combinacions de la sort són tan misterioses com sorprenents.

La Pepita anava cada dia, de dotze a una, a pendre la seva lliçó de solfeig y piano a l'Academia del senyor Bonafont. Un matí sortí de casa ben riçada, ben empolvada, ab ses sabatetes repicadores y l'estoig de les solfes a la mà. Lo fadrí ferrer del carrer travesser, que totjust havia plegat, se n'anava corrent cap a dinar. Giraren la cantonada al mateix temps y fou la topada tan forta, que l'estoig volà al mig del carrer y la Pepita hauria fet lo mateix si'l manyà, vegentla tambalejar, no hagués extès los braços enllaçantla estretament. Aquell sotrach

y aquella abraçada involuntaria decidiren del pervindre de abdós.

En Rovira, — puix ell era'l manyà, — li va donar trenta mil excuses y preguntà trenta mil vegades si li havia fet mal.

— ¡Ay, senyoreta, quin mal punt!... Perdóni, perdóni... Me sab molt greu... crègui; me sab molt greu!...

— No es rès... *Cusualitats*... — féu la Pepita, tot palplant-se'ls ricets y'l monyo, per si se li havien descompost.

— Nó, nó; la culpa es meva, la culpa es meva... Jo anava engegat com una locomotora... Sempre ho faig y axò es una mala costum... Perdóni, perdóni... —

La Pepita, ja tranquilisada respecte al estat de sa eminència capilar, mirava vagament de tots cantons.

— ¿Què busca, senyoreta, si's pot saber?

— Les peces... —

En Rovira, anà, amatent, a cullir l'estoig y l'hi presentà.

— ¿No es pas axò? —

La Pepita allargà la mà per agafarlo.

— Nó, senyoreta... Vostè està tota trasbalsada... Jo l'hi portaré a casa seva, si m'ho permet... —

La Pepita li explicà que no anava a casa seva, sinó a l'Academia, qu'era allà a dos passos. En Rovira li pregà que li dexés portar fins a l'Academia y ab tanta insistència ho féu que la Pepita no pogué menys que consentirho, ab agrado melindrós, per no desayrarlo. Aquella pluja de *senyoreta* va y *senyoreta* ve, havia estovat sa innata faderia.

L'endemà, a la mateixa hora's trobaren també en lo mateix cantó, anch que sens embestirse. El manyà's posà a riure y la cara se li expandí tota.

— ¡Deu la guart, senyoreta... Avuy ho hem fet millor... ¿No li dura pas encara l'esglay d'ahir? —

La Pepita també's manifestà contenta del nou encontre.

S'aturaren un moment a comentar lo del dia abans y quan En Rovira ja's despedia, la Pepita féu, ab gran candiesa:

— ¿No va vostè pel mateix camí? Donchs, podem seguir junts fins a l'Academia... —

En Rovira havia de tirar en sentit contrari, però's guardà de dirho, ergullós d'aquella proposta; y com era obsequiós de mena, volgué portar de totes maneres, com lo dia abans, l'estoig. L'endemà passat, nova trobada y repetició de l'escena anterior, ab nimies variants. Y axí en dies successius. El manyà

no sabia lo que li passava y se li'n anaven los matins esperant l'hora de trobarse ab la *senyoreta rossa*.

Feya poch que treballava en aquella ferreria y no sabia la senyoreta rossa qui fos, mes tan alta la veyia que may li hauria creuat, naturalment, pel cervell qu'un dia podés arribar a ésser la seva dòna. Tant, que ja tot lo barri n'anava plè y's feyen nó pochs comentaris sobre aquelles relacions desiguals, qu'encar En Rovira no havia tingut un sol pensament atrevit; se limitava a estar molt content dels encontres y de la deferencia de dexarli portar l'estoig. Y fou la Pepita qui, com al segon dia de veures, s'insinuà; y com ell callés encar, astorat y esborronantse a la sola idea de donar una interpretació errada a n'aquelles insinuacions, afegí la noya que *no s'equivocava* y qu'ella *també* estava enamorada d'ell.

Aquesta tramitació tan senzilla, d'ègloga, tingué l'assumpte.

Los vehins, qu'havien judicat a la Pepita de més pretensions, se preguntaven, meravellats, què li hauria trobat de notable al seu promès per decidirse a demanarlo, com qui diu, ella mateixa. Lo *callista* de davant de la Merceria aventurà aquesta solució del enigma.

— ¿Per què li ha agradat? Senzillament; per qu'es l'únich home qu'ha vist, per mor de l'embestida... Fins ara tots los demés havien sigut per ella no més qu'ombres xinesques. —

En efecte y sens metàfora, la Pepita no hi veyia a un dit del nas.

Quan les amigues, més sorpreses encar que'ls vehins, li preguntaren a l'interessada, que com havia estat *allò*, ella, afuant més la boca ab una ganyoteta melindrosa que li era habitual, donava sempre aquesta lluminosa explicació:

— ¡Cah, rèsl... ¡Cusualitats!... —

En Rovira, atònicament feliç, passà'l reste de sa vida no sabent avenirse de les *cusualitats* aquelles.

A la Merceria també'ls caygué la nova com una galleda de aygua a sobre: havien somniat tot un'altra cosa per la seva filla, tan blanca, tan rossa, tan distingida: però com allà no's feya més que'l qu'ella volia, se van conformar, resignats, si no contents, a que's casés ab el jove que s'havia triat.

Per que la Pepita volgué casarse sens perdre temps: la rahó d'aquelles presses eren tres rahons y totes igualment trascendents.

Primera: qu'estava ilusionada ab casarse de blanch y ab gran *cola*. Segona: que volia un retrat de casa En Napoleon, hont ella's vegés asseguda dalt d'una *escalinata* ab la *cola* caragolada als peus y cayent com un fay grahons avall y'l nuvi, dret al séu costat y miràntse a n'ella: y, tercera; perque desseguida de casada podria ferse fer lo qu'era'l séu *sueño dorado*: targetes que diguessen, ab lletra ben rebufona: *Pepita Tomaset de Rovira*, y, en un cantonet: *Recibe los miércoles...*

Y'l programa's realisà punt per punt. Lo casori fou un acontexement per aquells volts. Tothom badava per veure la comitiva — encabida a reventar en sis ò set cotxes, — y, sobre tot a la nuvia, qui, al dir dels qu'estaven al tant, era una *verdadera monada*.

Un cop donada la benedicció y fets los toms tradicionals per la Rambla y Passeig de Gracia, a la fonda mancà gent.

Hi hagué molta gresca y acudits a dojo. Cap a mig dinar, el papà mercer, senyor Tomaset, que fins allavors havia semblat lo menys satisfet d'aquella boda, sentí que s'operava en son interior una evolució, que dich, ¡evolució! revolució manifesta y, axecantse repentinament ab la copa a la mà, engegà un parlament nó del tot clar y coordinat, però de totes maneres, eloqüentíssim. Digué, entre altra infinitat de coses interessants, qu'aquell era'l dia més feliç de la seva vida, ja que veyia la seva posteritat per la senda del matrimoni, qu'es lo que més desitja tot pare de familia; y que lo que deplorava, era que no pogués disfrutar d'aquella felicitat y presidir la taula del himeneo, la seva descendencia, vulgo abuelos, per haverlos dut, feya ja molts anys, a la última morada...» La petita confusió del senyor Tomaset no revestí importancia per haverla ofegada una salva d'entusiastes aplaudiments. Qui més aplaudia era la senyora mercera, los ulls de la qual anaven a bell raig de tant riure, talment com si tots los condiments qu'havia ingerit, no haguessin sigut altra cosa que mixtures exhilarants.

A les acaballes del dinar, la nuvia havia dit quelcom a la orella del séu marit y axecantse'ls dos s'escabulliren, entre la cridoria y visques dels convidats. A n'En Rovira li semblà, en aquell moment, que s'enduya, pel capbaix, la princesa d'Asturies y d'aleshores en avall no hi vegé més que pels ulls gayrebé cechs de la seva muller.

(Continuarà).

FOLKLORE

LO CONILLET

(Rondalla contada per Maria Mirada, de 18 anys, minyona de servey,
natural d'Alós de Balaguer)

UNA vegada era un conillet, que jugant jugant, se va partir lo morret.

Va anar a cà'l sabater que li donàs seda. El sabater que va dir:

— Dónam pèl.

— ¿D'hont lo trauré jo'l pèl?

— Dígues al porch que te'n dono. —

Se'n va al porch:

— Porch, dónam pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam herba.

— ¿D'hont la trauré l'herba?

— Dígues al hort que te'n dono. —

— Hort, dónam herba per dar al porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam aygua.

— ¿D'hont la trauré l'aygua?

— Dígues al riu que te'n dono. —

— Riu, dónam aygua per dar al hort; l'hort me darà herba per dar al porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam cadell.

— ¿D'hont lo trauré'l cadell?

— Dígues a la goça que te'n dono. —

— Goça, dóm cadells per dar al riu; lo riu me darà aygua per dar al hort; l'hort me darà herba per dar al porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam pà.

— ¿D'hont lo trauré'l pà?

— Dígues al forner que te'n dono. —

— Forner, dónam pà per dar a la goça; la goça'm darà cadells per dar al riu; lo riu me darà aygua per dar al hort; l'hort me darà herba per dar al porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam llenya.

— ¿D'hont la trauré jo la lenya?

— Dígues al bosch que te'n dono. —

— Bosch, dónam llenya per dar al forner; lo forner me darà pà per dar a la goça; la goça'm darà cadells per dar al riu; lo riu me darà aygua per dar al hort; l'hort me darà herba per dar al

porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret.

— Dónam magall.

— ¿D'hont lo trauré'l magall?

— Dígues al ferrer que te'n dono. —

— Ferrer, dónam magall per dar al bosch; lo bosch me darà llenya per dar al forner; lo forner me darà pa per dar a la goça; la goça'm darà cadells per dar al riu; lo riu me darà aygua per dar al hort; l'hort me darà herba per dar al porch; lo porch me darà pèl per dar al sabater y'l sabater me darà seda per cusirm lo morret. —

Lo ferrer li dóna'l magall; ell dóna'l magall al bosch; lo bosch li dóna llenya; ell dóna llenya al forner; lo forner li dóna pa; ell dóna pa a la goça; la goça li dóna cadells; ell dóna cadells al riu; lo riu li dóna aygua; ell dóna aygua al hort; l'hort li dóna herba; ell dóna herba al porch; lo porch li dóna pèl; ell dóna pèl al sabater y'l sabater li dóna seda per cusirs lo morret.

ADELAIDA FERRÉ Y GOMIS.

EL PANELLET

SE dóna aquest nom a una festa religiosa de la nostra terra, en la qual se reparteix un panet de tres onces a tota la gent qu'en aquella diada va al Ofici.

Era antigament molt general aquesta costum a Catalunya; ja s'ha perdut molt, emperò encara queda rastre, y no són pocs els pobles que conserven aquesta festa.

Origen. — Casi sempre es l'origen d'aquesta festa una plaga que flagellava aquell poble, ja sia matant a persones o besties o plantes, y per aplacar la justícia de Deu que castigava'ls pecats dels pobles, aquests se reunien ab les seves Autoritats y, sabent per la Santa Escripura que l'almoyna als pobres es una virtut tan ben vista als ulls de Deu, determinaven els propietaris y Autoritats repartir un pa a tothom, lo que feyen vot de perpetuar en tots els anys en diada que fixaven, si cessava aquella peste.

Els vellets que conten de llurs passats aquesta tradició, diuen que sempre trobaven remey en aquestes demostracions públiques de fè cristiana, puix que sempre cessava la peste, y per ço en penyor d'agrahiment dels pobles qu'encara conserven la fè, van trasmetent aquesta promesa de llurs passats, celebrant la festa típica del Panellet.

EUGENI FLORÍ, PBR.

NOTES D'ARXIU

GENERALITAT DE CATALUNYA

DE tots temps los llochs propers a frontera són estats punt de comerç fraudulent. En lo segle xiv, los contrabanders eren ja fort enginyosos en les pràctiques del dit comerç. Falsificaven los segells; passaven safrà en mig de magranes y altres fruytes, com fou trobat al abat de Poblet; s'afegien a l'expedició d'algun rey ò diplomàtich entrant ò exint de Catalunya, el qual per son caràcter representatiu era exhibit per los Diputats de la Generalitat de tot pagament, mitjançant que sos acompanyants y servents juressin per los quatre evangelis, no dur res de llur propietat particular, com esdevingué ésser trobats uns traginers en mig de la comitiva del Rey de Navarra qui sortia per lo país de Lleyda de retorn a sa terra.

Lo següent document n'es bona mostra.

«Nos los Deputats del general de Cathalunya residents en Barchinona, al honrat En Ramon Des Castlar, donzell, veguer de Puigcerda, o a son lochtinent al qual les presents pervendran, salut e honor. Con la guarda del pas de Queroll per los generals arrendadors del dret de les entrades e exides de Cathalunya haia trobada dins en un sach de sal noranta pecès d'or entre escuts e franchs, los quals un hom treya de Cathalunya fraudulentment no denunciant aquell als cullidors de les dites generalitats en la dita vila de Puigcerda, e per coseguent aquella moneda, segons capitol de Cort general de Cathalunya, es confiscada; d'altra part es caygut en pena de CC. solidos. On com nos vullam conixer de la questio, la qual es entre lo dit hom e los dits cullidors per rao de la dita moneda, per ço per auctoritat del offici que usam, ab les presents vos requerim per virtut del sacrament e homenatge que fet havets o fer sots tengut, dexequir nostres requestes, que tantost pus request ne serets per lo honrat En Bernat Manresa diputat local en la vila de Puigcerda e vagueria de Cerdanya, trametats aci a nos en Barchinona per persona certa e segura, e a messio de la dita moneda, tota la dita moneda e mes si mes ni ha, per tal que nos oydes les parts, puxam fer jus e justicia en e sobre la questio dessus dita. E aço no ditatets com axi vullam que s'faça. Dat en Barchinona a XXVIII. dies de Març l'any de la nativitat de nostre Senyor. M.CCC.XC.II. — Miquel de Sent Johan.

(Registre 629. fol. 51. v. Arxiu de la Corona d'Aragó).

DANIEL GIRONA LLAGOSTERA.

REVISTA

Teatres

Español. — MONTMARTRE, traducció per Salvador Vilaregut.

Comencem per dir que no coxem l'original francès y que parlèm de l'obra tal com nos la dóna'l traductor ò adaptador. Pertany a la família dramàtica que des de Dumas ha anat baixant totes les categories socials, arribant a les pitjors capes hont l'art ha de passar per totes les fangueres y ha de respirar totes les podridures de la misèria física y espiritual. Ab axò, volèm dir que l'obra, per son assumpte y per son medi ambient, no ens es simpàtica y que'ns dol el treball esmerçat en durla a la nostra escena.

Dit axò, hem de fer acatament a la traça del traductor, gran conexedor del teatre y sos recursos, qu'ha vertit ò adaptat al català l'obra francesa; ha sabut conservar ò recrear troços d'una gran força, com, sobre tot, l'acte segon, capaç ell sol d'acreditar la fama d'un autor dramàtic per la seguretat ab que estan embestides y resoltes situacions arriscadíssimes y pel complicat desenrotllament de sa trama.

Un càrrech hem de fer al senyor Vilaregut: l'adopció d'un llenguatge massa baix que, si pot ajustarse a la classe social que retrata'l drama, no hi hà cap necessitat de durlo ab tanta cruesa a la escena mortificant les orelles dels espectadors; suposèm qu'ho ha fet per traduhir fidelment el vocabulari del ori-

ginal; però'l bon gust del traductor podí'a atenuarlo sense trèureli vigor ni caràcter.

Los actors s'esforçaren en fer lluhir l'obra, y també llur treball s'ha d'agrahir.

Romea. — CASTELLFLORIT, comedia de J. Pin y Soler.

Després del «Rey y senyor» que'ns pensavem qu'hauría durat més en els cartells, ens ha dat la empresa del Romea aquesta nova producció d'En Pin, qui s'ha empenyat en demostrar al públich que'ls anys no afebleixen son vigor intel·lectual ni apaguen la frescor de son esperit.

Tres actes ha omplert ab un argument insignificant, sense que l'auditori quasi se n'adoni, interessat per la fluïdesa del diàlech y per la traça en el lligament de les escenes que fa que les essencials y les episòdiques s'escoltin ab la mateixa atenció; y axò per sí sol acreditaria d'expertíssim al autor, si no ho tinguéssim ja de sobres sapigut.

La naturalitat en el curs de l'acció com en el llenguatge, qu'es una de les característiques d'En Pin en sa obra teatral, fa qu'en certs moments un arribi a oblidarse de qu'està veyent y escoltant una comedia; sembla qu'un se trobi dins la realitat mateixa, podent convertirse fàcilment d'espectador en actor. Aquexa il·lusió, qu'es molt difícil de lograr, dóna al auditori una impressió de veritat que'l priva de discutir el procés de l'acció ni'ls procediments de

que's valga l'autor per durla a terme. Fa aparèixer l'obra com una sèrie de fets reals que poden agradar o no agradar, però que no's poden discutir. Y com qu'En Pin es mestre en la preparació y en la presentació dels fets y dels personatges, resulta que'l públich reb l'obra gayrebé sense discussió.

En l'argument, mirat ab fredor quan hi hà temps per pensarhi, podría fershi alguna observació; però, com que ja hem aplaudit la representació, de-xèmho córrer. Hi hà troços que potser considerariem com a sobiers, però hi són posats tan a tom y escrits ab tanta gracia, que'l crítich més exigent ha de absoldre'l pecat, agra-hint al autor aquell moment feliç.

De la execució no se'n pot dir gran cosa. Los actors hi estigueren discrets, sens afavorir ni perjudicar la comedia.

LLEAL.

Lectura Popular

Un autor de nom ben conegut aquí y fóra d'aquí omple les

planes del quadern número 285 d'aquesta colecció, corresponent al dijous passat: En Melcior de Palau. Veritat es qu'es-crigué quasi sempre en castellà conquistantse una reputació en aquella literatura que li valgué ser cridat a l'Academia Espanyola; però també es cert que dedicà preferent atenció al moviment català fent repetides traduccions dels nostres poetes y sobre tot de «L'Atlàntida» d'En Verdager, que li dava ocasió de dir tot bromejant a sos amichs de Madrid qu'ell pensava passar a la posteritat *agarrado a la sotana del Padre Verdager*; y també es cert que poch abans de morir volgué contribuir al augment de la nostra bibliografia coleccionant sos versos en la nostra llengua en un volum que titolà: «Poesías Catalanes».

D'aquest llibre ha sortit el material per confeccionar el quadern de que parlem, que's ven per tot arrèu a deu cèntims, com tots los anteriors d'aquesta important biblioteca.

ENQUADERNACIÓ

Queda completat el primer volum de la nostra Revista, contenint cinch centes planes ab les firmes de més de cent vint dels nostres escriptors més estimats.

Ptes. 1'50.

Apart d'axò, oferim al públich aquest primer volum de la nostra Revista, enquadernat, pel preu de **4 pessetes**.

Dirigirse a aquesta Administració: Mallorca, 287-Barcelona.

Establiment gràfic: Thomas: Barcelona